
VERGİ VE MUHASEBE İLE İLGİLİ MESLEK SEÇİMİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MORAL VE MANEVİ DEĞERLERİNİN ETKİSİ

Mahmut YARDIMCIOĞLU*
Hakkı Mümin AY**
Mesut BİLGİNER***
Yahya GÜNAY****
Ali YÖRÜK*****

ÖZET

Vergi ve muhasebe meslek grupları gelecek vaat eden, kalifiye elemana ihtiyacı olan meslek gruplarından. Meslekte kendini geliştiren, meslek sahiplerine birçok yerde iş imkânı sunulmakta ve aranılan, ihtiyacı fazla olan, eleman statüsüne ulaşmaktadır. Araştırmamızda Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin, vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral ve manevi değerlerin etkisini ölçmek amaçlanmaktadır. Araştırmamızda vergi ve muhasebeye ilişkin meslek seçimlerinde öğrencilerin moral değerlerin etkisi daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmamıza 346 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Muhasebe, Vergi Mesleği ve Muhasebe Mesleği

THE EFFECT OF MORAL AND SENTIMENTAL VALUES ON UNIVERSITY STUDENTS CHOSING PROFESSION RELATED TO TAX AND ACCOUNTING

ABSTRACT

Tax and accounting are among the professions which is in need of promising and qualified staff. If a person develop herself/himself on this topic, this profession present good job opportunities. In this study, it is aimed to how moral and sentimental values has an impact on Kahramanmaraş Sütçü İmam University students chosing profession behaviour. It is found moral and sentimental values has an effect on university students chosing professions highly. A total of 346 university students were participated in this research.

Key words: Tax, Accounting, Tax and Accounting Profession

---

* Doç.Dr., Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü

**KSÜ, SBE, İşletme Anabilim Dalı

*** Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO

**** Öğr.Gör., Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü

***** Arş.Gör., Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü

1. VERGİ KAVRAMI

1.1. Verginin Tanımı

Vergi zaman içinde anlam ve kavram olarak çeşitli değişikliklere uğramış; farklı tanımlar yapılmıştır; mali, hukuki, iktisadi, politik, sosyal aynı zamanda ahlaki yönleri ile kurumsallaşmış sağlam bir düşünce sistemine ulaşmış bir kavramı ifade eder. Vergi tarih sürecinde birçok faktörün etkisi ile şekillenmiş, çeşitli evrelerden geçmiş bir yapıdır. Aslında vergi diğer sosyal olaylar gibi toplumun siyasi rejiminin, iktisadi yapısının ve hukuk sistemlerinin gelişmesine göre şekil almış ve yeni bir ifade kazanmıştır.

Devlet için kamu harcamalarının en önemli kaynağını vergiler oluşturmaktadır (Genel ve Kuru, 2012: 29). Vergiler devletin kamu hizmetlerinin finansmanını oluştururken aynı zamanda devleti iktisadi, siyasi ve sosyal hayata müdahale etmesine de yarayan bir araçtır. Vergi; devletin, kamu faaliyetlerini finanse etmek için, gerçek ve tüzel şahıslardan zora dayanmak suretiyle mali (ödeme) güçlerine göre karşılıksız olarak aldığı iktisadi değerdir. Vergiler kanunla konulur, kaldırılır veya değiştirilir. Gelir vergisi, katma değer vergisi, kurumlar vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, bina ve arazi vergileri gibi üretim ve tüketim safhalarında alınan vergiler bu uygulamaların başlıca örnekleridir (Arslan, 2015: 54).

Vergi, devlet örgütünün devam ettirilebilmesi ve bu yolla toplumsal ihtiyaçların giderilebilmesi için gerekli olan gelir kaynaklarının en önemlisi ve en gereklisidir (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 124). Anayasamızın 73. maddesinde vergi ile ilgili tanımlama ve bu konu ile yetkili organlar açıkça belirtilmektedir. Vergileme yetkisi devletindir ve egemenlik gücüne dayanarak devlet kişilerden vergi tahsil eder. Kamusal hizmetlerin yerine getirilebilmesi için yapılacak harcamalarda vergiler, çok önemli bir finansman kaynağı olmaktadır (www.muhasabedersleri.com e.t: 27.02.2015).

1.2. Verginin Önemi

Devletlerin temel işlevlerini yerine getirebilmek için gelire ihtiyaç duymaları, vergi toplama mecburiyetini ortaya çıkarmıştır. Vergileme sürecinde kamu faaliyetleri için gerekli kaynağı sağlamanın yanı sıra ekonomik büyümeyi teşvik, tasarruf, gelir dağılımını düzeltme şeklinde diğer sosyal ve ekonomik amaçlar için de kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, her zaman verginin önemi yerini korumuştur (Odabaş, 2006: 804).

Türkiye’de kamu harcamalarının, bütçe ve kamu iktisadi teşebbüsleri açıklarının, yeni kamu hizmetlerinin oluşturulmasının ve kamusal yatırımların gerçekleştirilebilmenin, sosyal ve askeri giderlerin finansını sağlayan vergi gelirleri en büyük gelir kaynağını oluşturmaktadır (İlhan, 2007: 2).

Vergiler, kamusal hizmetlerin yerine getirilebilmesi için yapılacak harcamalarda çok önemli bir mali kaynaktır. Vergiler sadece kaynak olmakla kalmayıp aynı zamanda devlete ekonomik, sosyal ve politik amaçlarına ulaşabilmesi için de yardımcı olmaktadır. Devlet vergiyi bazı durumlarda özendirici bir araç olarak değerlendirmektedir. Örneğin, ihracatı teşvik için ihracatçılara vergi indirimini ya da vergi iadesi yöntemlerini kullanarak ihracat miktarını artırabilmektedir. Yine birtakım sağlık sorunu olanların ya da özür

grubunda bulunanların vergi dışında tutulması, faaliyet gelirlerinin bir kısmının gelir vergisinden muaf tutulması ekonomik ve sosyal amaçların yerine getirilmesinde verginin önemini açıkça ortaya koymaktadır (MEB, 2011: 4).

1.3. Verginin Tarihsel Gelişimi

Tarihi süreç içerisinde vergilerin gelişimi; değişen ekonomik, sosyal ve siyasi şartlara bağlı olarak verginin çeşitli safhalarından geçerek geliştiği görülmektedir. Verginin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Bu gelişim süreci içinde vergi; ilk olarak emekle katılım, ikinci olarak aynı ödeme yani mal ile ödeme ve üçüncü safhada ve günümüzde para olarak ödenme şeklini almıştır. Bazı ülkelerde askerlik hala bedeni bir vergi olarak ödenmektedir (Arslan, 2015: 54).

Verginin niteliği bu gelişmelere bağlı olarak çeşitli kelimelerle adlandırılmıştır. İlk zamanlarda "yardım", "ihvan", "lütuf" adını alan vergi niteliğindeki ödemeler, zamanla "fedakârlık", "zorunluluk", "yükümlülük" anlamına gelen değişik kelimelerle isimlendirilmiştir. Aynı şekilde ülkemizde vergi niteliğindeki ödemelere önceleri "imdatiye", "iane", "mükellefiyet" adı verilirken sonra " vergi" kelimesi ile değiştirilerek yeniden adlandırılmıştır (Orhaner, 2000: 130).

Milattan çok önceleri Mısır, Yunan, Roma medeniyetlerinde vergi varlığı söz konusuydu. Roma'da, özellikle milattan sonraki asırlarda vergi çok önemli yeri vardı. Romalıların vergisi otoriter, yani, ödenmesi zorunlu olan bir vergiydi. Roma'da dolaylı vergilerin yanında dolaysız vergilerde görülmektedir. Dolaysız vergiler, biri baş (insan veya hayvan) esaslı üzerinden alınan vergiler, diğeri toprak vergisi adıyla iki bölüme ayrılır (Mutluer vd., 2007: 84).

Özetle, ortaçağ Roma'nın mülkiyet anlamını nasıl parçalamışsa verginin yapısında da onun gibi değişiklikler görülmüş ve onu kamusal bir kavram olmaktan çıkararak derebeyinin bir özel geliri, bir malikâne (emlak) geliri haline dönüştürmüştür. 18. yüzyıl sonrasında ise artan finansman ihtiyacı ile vergi üzerinde durulması gereken zorunlu bir kavram olmuştur (Mutluer vd., 2007: 85).

Osmanlı İmparatorluğunda da vergi, batıdaki gibi bir gelişme göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğunda sahip olunan hayvanlardan alınan ağnam vergisi, toprak mahsullerinden alınan aşar, zekât niteliğinde vergiler vardı. Kamu ihtiyaçları fazlaştıkça devlet, olağanüstü gelir kaynağı olarak iane, imdatiye adı altında vergiler almaya başlamıştır. Zamanla adı vergi olan bu ödemelerin miktarı, artan ihtiyaçlara göre yükselmiş ve kapsamı genişlemiştir. Osmanlı İmparatorluğunda vergiler örfi vergiler, şer'i vergiler olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Örfi vergiler, daha çok ele geçirilen ülkelerde uygulanmakta olan vergilerin devamı niteliğindedir. İslami kurallar çerçevesinde alınan şer'i vergiler ise; zekât, haraç, öşür, cizye gibi vergileri kapsamaktadır (Orhaner, 2007: 144).

Cumhuriyet öncesinde uygulanan Osmanlı dönemi vergileri, genel olarak şer'i vergilerden oluşmaktaydı. Bunların arasında Müslüman tebaadan alınan zekât, öşür; Müslüman olmayan tebaadan alınan haraç, cizye vergilerinin varlığı görülmekteydi. Cumhuriyetin kabul edildiği 1923 yılında öşür, temettü (gelir), müsakkafat (bina), ağnam (hayvanlar) gibi vergilerden oluşan basit, adaletsiz bir vergi sistemi yürürlükteydi. Cumhuriyetin kabulünden sonra,

Osmanlı vergi sisteminin yerine çağdaş batılı devletlerin uyguladıkları sisteme geçiş sürecinin başladığı görülmektedir. İlk olarak 1925 yılında, zirai ürünlerden alınan aşar vergisi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu olay, Cumhuriyet döneminde yapılan ilk vergi reformu olarak kabul edilebilir (Bilici, 2011: 137).

Savaş yılları olan 1942 ve 1943'de varlık vergisi ve toprak mahsulleri vergisi gibi olağanüstü vergiler uygulanmaya başlamıştır. 1949 yılında ciddi bir vergi reformu gerçekleşmiş, Gelir Vergisi Kanunu (GVK) ve Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) kabul edilmiştir. Bu kanunların hazırlanmasında Batı Hukukundan, özellikle Alman vergi kanunlarından faydalanılmıştır. Diğer taraftan, Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu (VİVK-1959), Motorlu Kara Taşıtları Vergisi Kanunu (MTVK-1963), Emlak Vergisi Kanunu (EVK-1970), Damga Vergisi Kanunu (DVK-1964) ve Harçlar Kanunu (1964) da 1959-1970 yılları arasında kalan dönemde kabul edilen vergi kanunları arasındaki yerini almaktadır (Bilici, 2011: 137).

GVK, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra yeniden kaleme alınmış ve bu kanunda bazı değişikliklerin yapıldığı görülmüştür. Günümüzde Gelir Vergisi Kanunu'nun yeni baştan yazılması için Maliye Bakanlığı bünyesinde çalışmalar yapılmaktadır. Diğer taraftan 21.06.2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile 1949 yılından bu yana uygulanan eski kanun yenilenmiştir. Harcama vergileri alanındaki reform ise:

- 1984 yılında Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK)
- 2002 yılında da Özel Tüketim Kanunu'nun (ÖTVK) kabul edilmesiyle yapılmıştır (Bilici, 2011: 137).

2. VERGİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Verginin Konusu

Verginin üzerinden alındığı ekonomik unsurlara verginin konusu denilmektedir. Verginin konusu, mal, eşya, hizmet, üretim, gelir, vb. olabilir. Vergi konuları, kanun koyucular vergi konusunu oluştururken ülkenin ekonomik ve sosyal durumunu göz önüne almaktadır. Kanunda yer verilmedikçe hiçbir ekonomik unsur vergi konusu olamaz. Verginin konusu, ilgili vergi kanununun başlangıç maddesinde açıkça belirtilmektedir. Vergi kanunlarının çoğu vergi konularına göre adlandırılmaktadır. Örneğin; gelir vergisinde konu, gerçek kişilerin elde ettiği gelirlerdir. Banka ve Sigorta Muamelelerinde verginin konusu, Banka ve Sigorta işlemleridir (Orhaner, 2007: 149).

Verginin konusu, verginin en asli unsurudur. Bu nedenle bir vergi kanununda ilk önce verginin konusu açık bir şekilde ifade edilir. Örneğin GVK'nın 1.maddesinde Gelir Vergisi'nin konusu, "Gerçek kişinin bir takvim yılı içerisinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Daha sonra, adı geçen kanunun ikinci maddesinde, gelirin kapsamına giren kazanç ve iratlar sayılmış ve sonraki maddelerde ise, her bir gelir unsurunun nelerden ibaret olduğu ifade edilmiştir. Bunun gibi, diğer vergi kanunlarında da öncelikle verginin konusu belirlenmiştir (Pehlivan, 2009: 43).

2.2. Vergi Mükellefi ve Vergi Sorumlusu

Vergi Usul Kanunumuzda vergi mükellefi, "Vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzel kişidir." şeklinde ifade edilmiştir. Kanunun tanımı böyle olmakla beraber Kurumlar Vergisi Kanununa göre sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi işletmelerin kendi kamu müesseselerinin, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında şahıs ortaklıkları veya gerçek kişilerle belli bir işin birlikte yapılmasını müştereken taahhüt etmek ve kazancını paylaşmak maksadıyla kurdukları ortaklıklar iş ortaklığı olarak tanımlanmıştır. Bunların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetliklerini etkilemez: vergi mükellefiyeti esas itibarıyla bireyseldir. Vergi mükellefi olmak için kanuni ehliyet şart değildir. Vergi sorumlusu verginin ödenmesine bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişi olarak tanımlanmıştır. Vergi kanunlarıyla kabul edilen haller dışında, vergi mükellefine veya vergi sorumluluğuna müteallik özel mukaveleler vergi dairelerini bağlamaz (Türk, 2005:145).

Kaynakta kesme usulüne göre tahsil edilen vergilerde ücret gelirlerinin vergilendirilmesinde, menkul sermaye iratlarının, mevduat faizlerinin vergilendirilmesinde; özel sektöre ait tahvil faizinin vergilendirilmesinde, işyeri olarak kiraya verilen gayrimenkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde, telif hakları gelirlerinin vergilendirilmesinde alacaklı vergi dairelerine karşı muhatap olacak olan kişiler vergi sorumlularıdır. Bunlar durumlarına göre işverenler, kitap yayımlayan yayınevleri, mevduat faizi ödeyen bankalar, tahvil ihraç eden şirketler, gayrimenkullerini işyeri olarak kiraya veren kişi veya kurumlar olabilir (Türk, 2005:146).

2.3. Vergiyi Doğuran Olay

Vergiyi doğuran olay; yükümlü açısından vergi borcunu, Devlet açısından ise vergi alacağını meydana getiren olay olarak tanımlanabilir. VUK'un 19. maddesine göre, vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu (meydana gelmesi) veya hukuki durumun tekemmülü (tamamlanması) ile doğar şeklinde ifade edilmektedir (Pehlivan, 2009: 60).

Her vergi açısından o vergiye ilişkin vergiyi doğuran olay kanunlarında yer verilir. Örneğin, vergiyi doğuran olay gelir vergisinde gelirin elde edilmesi, katma değer vergisinde mal veya hizmet teslimi yapıldığında katma değer vergisi mükellefi durumuna gelen kişinin artık, vergiye ilişkin maddi ve şekli ödevlerini yerine getirmesi gerekir. Vergiyi doğuran olay bazı vergilerde belirli bir zaman dilimine yayılırken (örneğin; gelir vergisinde bir takvim yılı, katma değer vergisinde takvim yılının birer aylık dönemleri) bazılarında belirli bir anda (örneğin, veraset ve intikal vergisinde intikalın meydana geldiği an) meydana gelen durumdan oluşur (Şenyüz vd, 2010: 77).

2.4. Verginin Matrahı

Vergi konusunun rakamlandırılmış, miktara dönüştürülmüş şekline vergi matrahı denir. Diğer bir deyimle vergi borcunun tespiti için vergi oranının kendisine uygulandığı rakama, miktara verginin matrahı denir. Hiçbir zaman vergi matrahı ile vergi borcu eşit olamaz.

Matrah ikiye ayrılır;

-Kemmi Matrah (Spesifik Vergileme - Miktar Esası)

-İktisadi Matrah (Advalorem Vergileme - Değer Esası)

(1) Kemmi Matrah: Vergileme yapılırken sayı, hacim, ağırlık ve uzunluk gibi miktarlar dikkate alınarak matrah kullanılıyorsa buna kemmi matrah denilmektedir. Burada yapılan vergilendirilmeye spesifik vergileme denir. Kemmi matrahta dikkate alınan kriter ölçü, miktar esaslıdır.

(2) İktisadi Matrah: Vergileme yapılırken iktisadi unsurun bedeli ya da fiyatı üzerine belirli bir yüzde yani oran uygulanıyorsa bu tür matraha iktisadi matrah denilmektedir. İktisadi matrahtaki vergilendirilmenin adı advalorem vergileme olarak da ifade edilmektedir. Bu matrahtaki kriter ölçü, değer esaslıdır. Fiyat hareketliliğini ve ekonomik canlılığı yakından takip ettiği için en yaygın kullanılan matrah iktisadi matrahtır. Yukarıdaki fonksiyonları yerine getiremeyen kemmi matraha ise donmuş matrah olarak da ifade edilmektedir (Öner, 2014: 18).

2.5. Vergi Muafiyeti ve İstisnası

Vergi kanunlarına göre, vergi ödeme gücü bulunan kişilerin; vergi ödeme güçlerine göre adaletli bir şekilde vergilendirilmesi esas kural olmakla birlikte, çeşitli nedenlerle bu kuralın dışına çıkılabilmektedir. Verginin fiskal yani mali fonksiyonları yanında, ekstra-fiskal, yani sosyal ve ekonomik fonksiyonlarının da bulunması sebebiyle, vergi ödeme gücü bulunmasına rağmen bazı kişilerden ya da konulardan vergi alınmaması yolu tercih edilmektedir. Ayrıca mali nedenlerle, kültürel amaçlı ya da idari amaçlı olarak bu şekilde uygulamalara yer verilmesi de söz konusu olabilmektedir. Buna bağlı olarak; vergi muafiyeti, vergi istisnası ya da indirim uygulamaları uygulanabilmektedir (Akdoğan, 2007: 46).

Vergi Muafılığı: Vergi kanunlarına göre vergi ödemekle yükümlü bir kısım kişilerin yine aynı kanunlarla vergi dışı tutulmaları olarak ifade edilmektedir. Verginin muafılığı subjektif özelliktedir (Öner, 2014: 33). Örneğin, Gelir Vergisi Kanunu'nda küçük esnaf muafılığına yer verilmiştir. Bu uygulamayla vergi ödeme gücü düşük olan esnaf, sosyal amaçla vergi dışı bırakılmıştır (Ünsal, 2006: 25).

Vergi İstisnası: Üzerine vergi konulmuş bir kısım iktisadi unsurların yine aynı vergi kanunlarıyla vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır. Vergi istisnası objektif özelliktedir (Öner, 2014: 33). Örneğin, Gelir Vergisi Kanunu'nda yatırım indirimi istisnasına yer verilmiştir. Bu uygulamayla teşvik etmek amacıyla yapılmıştır (Ünsal, 2006: 26).

3. VERGİ İLE İLGİLİ MESLEKLER

Vergi Müfettişi; Maliye Bakanlığı, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde doğrudan Maliye bakanına bağlı olarak çalışan denetim elemanına denir. Asli görevi olan vergi incelemesinin yanı sıra, teftiş ve soruşturma görevlerini de yürütmekle sorumludur. Maliye Bakanlığının farklı denetim birimlerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. 646 sayılı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde

Mahmut YARDIMCIOĞLU, Hakkı Mümin AY,
Mesut BİLGİNER, Yahya GÜNAY, Ali YÖRÜK

Kararname'nin 10 Temmuz 2011 tarih ve 27990 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmasıyla Maliye Bakanlığının farklı denetim birimlerinin birleştirilmesiyle başlangıç oluşmuştur. Düzenlemeyle Gelirler Başkontrolörü, Baş Hesap Uzmanı ve Maliye Başmüfettişi kadroları Vergi Başmüfettişliğine; Maliye Müfettişi, Vergi Denetmeni, Hesap Uzmanı, Gelirler Kontrolörü kadroları Vergi Müfettişliğine, Hesap Uzman Yardımcısı, Maliye Müfettiş Yardımcısı, Stajyer Gelirler Kontrolörü, Vergi Denetmen Yardımcısı kadroları Vergi Müfettiş Yardımcılığına atanmıştır (www.wikipedia.org e.t: 25.02.2015).

Vergi Denetim Kurulu'nun resmi sitesinde yer alan bilgilere göre şu anda 294'ü Vergi Başmüfettişi, 3.094'ü Vergi Müfettişi, 5.786'sı Vergi Müfettiş Yardımcısı olmak üzere 9.174 müfettiş görev yapmaktadır (www.vdk.gov.tr e.t: 03.03.2015).

Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliğinde Vergi Müfettişlerinin yetki ve görevleri şöyle sıralanmıştır:

a) Vergi Usul Kanunu ve diğer gelir kanunları kapsamında vergi incelemeleri yapmak.

b) Her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analiz Sistemi üzerinden mükelleflerin faaliyetlerini gruplar ve sektörler itibarıyla analiz etmek, mukayeseler yapmak ve bu suretle risk alanlarını tespit etmek.

c) Vergi yükümlülüklerine ilişkin ihbar ve şikayetleri değerlendirmek.

ç) Vergi incelemelerinde Gelir İdaresi Başkanlığı ile gerekli eşgüdümü ve işbirliğini sağlamak.

d) İnceleme ve denetim sonuçlarını izlemek, değerlendirmek ve istatistikler oluşturmak.

e) Vergi inceleme ve denetimleri ile raporlamaya ilişkin standart, ilke, yöntem ve teknikleri geliştirmek, inceleme ve denetim rehberleri hazırlamak, vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların uyacakları etik kuralları belirlemek.

f) Vergi Müfettişlerinin mesleki yeterlik ve yetkinliklerinin sağlanması ve artırılması için gerekli çalışmaları yapmak, bu amaca katkı sağlamak üzere kalite güvence sistemini geliştirerek uygulamak.

g) Performans değerlendirme sistemi oluşturmak ve Vergi Müfettişlerinin performansını bu sisteme göre değerlendirmek.

ğ) Vergi kaçırma ve vergiden kaçınma alanındaki gelişmeler ile bunların ortaya çıkarılması ve önlenmesine yönelik yöntemler konusunda araştırmalar yapmak.

h) Vergi mevzuatı ile ilgili görüş ve önerilerde bulunmak.

ı) Bakan tarafından verilen teftiş, inceleme, denetim ve soruşturmaları yapmak.

i) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak (www.calisanlar.net e.t: 25.02.2015).

4. MUHASEBE KAVRAMI

4.1. Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının meydana gelişini, bu kaynakların kullanılma tarzını, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir "bilgi sistemi" olarak tanımlanmaktadır (Sevilengül, 2014: 3).

Ticari işlemler sonucu ortaya çıkan finansal (parasal) işlemlerin belirli bir düzen içerisinde toplanması, sınıflandırılması, kaydedilmesi ve raporların oluşturulup sunulması süreci muhasebe olarak ifade edilmektedir (Tanış, 2010: 3).

Muhasebe toplumun en küçük birimi olan aileden başlayarak, büyük holding ve şirketlere kadar herkesi çok yakından ilgilendiren geniş bir kavramdır. Basit anlamda muhasebe hesap tutma anlamını ifade eder. Her ailenin belli bir geliri ve yapılması gereken giderleri mevcuttur. Gelirin en verimli şekilde harcanması ve mümkünse tasarruf yapılması her ailenin en temel amacıdır. Bu denkleği sağlamak için yapılan hesaplamalar bile küçük çapta bir muhasebe işlemi gerektirir. Kaldı ki büyük işletmelerin gider, gelir, alım, satım işlemleri bir aileninki ile kıyaslanamayacak kadar büyük çaplıdır. Bir aile kendi muhasebesine yön verebilir ancak işletmeler profesyonel yardıma ihtiyaç duyar. İşte bu aşamada muhasebe meslek mensupları devreye girer ve insanlara hizmet ederler. Varlık işletmenin sahip olduğu tüm değerleri, kaynak da işletmenin bu varlıkları elde edebilmek için katlandığı borçları ifade etmektedir (www.muhasebedersleri.com e.t: 08.02.2015).

4.2. Muhasebenin Önemi

Bireyler veya aileler günlük ihtiyaçlarının giderilmesi için, bir araba veya bir ev satın almayı istediğinde, parasal bilgilerden yararlanmak zorundadırlar. Yine, bireyler gelir vergisi beyannamelerini doldurmak için gelirlerini hesaplamak mecburiyetindedirler. Bu durum kamu müesseseleri için de geçerlidir. Bu nedenle Hükümet, Belediye ve Üniversite gibi kamu müesseselerinin amaçlarını gerçekleştirmeleri iyi yönetilmelerine bağlı bulunmaktadır. Aynı durum ekonomik hayatımızın temelini oluşturan işletmeler için de söz konusudur. Örneğin, bir işletmedeki nakit hareketleri, işletmenin borçları ve alacakları, işletmenin alacaklarının ve borçlarının vadeleri, işletmenin borçlanmasına gerek olup olmadığı; işletmenin yeni yatırımlar için yeterli kaynağa sahip olup olmadığı; işletmenin atıl kapasite durumu; işletme satışlarının trendi gibi konulardaki bilgiler, muhasebeden öğrenilebilmekte ve faydalanılabilmektedir (Yücel, 2013: 4).

Diğer taraftan işletmelerin iktisadi ve mali yapılarına, işletmelerin faaliyet sonuçları yani kar veya zarar edip etmediklerine, elde ettikleri kar veya zararın hangi kaynaklardan oluştuğuna ilişkin bilgiler de muhasebe tarafından yapılmaktadır. Muhasebe bir yandan işletmenin tüm parasal işlemlerini kayıt altına almakta, diğer yandan da bu kayıtlardan yararlanarak çıkardığı mali tabloları ilgililere sunmaktadır. İlgililer, muhasebe kayıtlarına gerek duymaksızın muhasebenin sunduğu mali tablolardan faydalanarak, işletmenin

mali durumu, faaliyetleri ve sonuçları hakkında bilgilere ulaşılabilen, değerlendirilmeler yapılabilmektedir. Bu da ilgililere büyük kolaylıklar sağlamaktadır (Yücel, 2013: 5).

İşletmeler dahil tüm ekonomik üniteler başarılı bir şekilde yönetilebilmeleri; faaliyetlerin planlanmasını, kaynaklarının ve elde ettikleri sonuçların kontrolünü de gerekli kılmaktadır. Bu fonksiyonlar da "muhasabe" ile mümkün olabilmektedir. Muhasebenin verdiği bilgiler; işletme faaliyetlerinin planlanmasını, karar verme ve kontrol sorumluluklarının yerine getirilmesini de mümkün olabilmektedir (Yücel, 2013: 5).

4.3. Muhasebenin Tarihsel Gelişimi

Hesap tutma ihtiyacı ekonomik hayatın başlaması ile ortaya çıkmış ve ekonomik hayata paralel bir gelişme göstermiştir. Ekonomik hayat geliştikçe tutulacak kayıtlar da değişim ve gelişim yaşamıştır. Örneğin başlangıçta sadece mal, alacak gibi varlıklarla üçüncü kişilere olan borçlar izlenirken, işlemlerin gelişmesi üzerine işletme faaliyetlerine ilişkin sonuçları izleyecek kayıtların tutulması ihtiyacı ortaya çıkmış, muhasabe uygulaması da bu ihtiyacı gidermek üzere geliştirilmiştir (Sevilengül, 2014: 6).

Yapılan araştırmalarda, Babil İmparatorluğu'nda; kil tabletler, Eski Mısır'da; papirüs üzerinde hesaplaşma metinleri, hesap icmalleri yapıldığı görülmüştür. Eski Yunan medeniyetinde tapınaklara ve bankalara ait hesapların tutulduğu görülmüştür. İlk çağların sonlarına doğru Romalılar, hesap tutma tekniği bakımından ileri noktaya ulaşmışlardır (Sevilengül, 2014: 6).

Muhasebenin bugünkü kayıt yöntemi, muzaaf muhasabe yöntemi denen iki yanlı kayıt sistemine dayanmaktadır. Bu sistemin 14'üncü ve 15'inci yüzyılda Floransa, Cenova, Venedik ve Milano gibi İtalyan ticaret şehirlerindeki uygulamalar sonucu geliştiği anlaşılmaktadır. Muhasebe tarihçesi ile ilgili olarak yapılan araştırmalara göre de sistemin Floransa şehrinde ilk olarak 1296 yılında kullanıldığı düşünülmektedir. Muzaaf muhasabe kayıt yönteminin gerekli koşulu, her işlemin iki kez kayıt edilmesidir. Muzaaf kayıt sistemi yavaş yavaş, uygulama sonucu gelişmiştir. Bu yöntemin uygulanması, önceden saptanmış bir kurama dayanmamıştır. Yakın zamanlara kadar Luca Paciolo'dan önce sistemin bilinmediği sanılıyordu (Yalkın, 2005: 9).

İtalyan tüccarları, işlemlerini, 1250 ve 1400 yılları arasında muzaaf muhasabe kayıt ilkesine dayandırarak belli hesaplar halinde gruplandırmışlardır. Bu uygulama ortaçağ tüccarlarının geçmiş dönemdeki işlemlere ait doğru kayıtlara sahip olmak istemelerinden ileri gelmemiştir. Aksine, muhasabe bir yönetim ve denetim aracı olarak 1400 yılından önce İtalya'da kullanılmaya başlanmıştır. O tarihlerde bu açıdan muhasabenin bugünkü seviyesinde bir gelişmeye sahip olamayacağı doğaldır. Buna karşın daha o tarihte maliyet muhasabesi, karşılıklar, peşin ödenmiş giderler ve bilanço denetimi gibi konulara yer verilmiştir (Yalkın, 2005: 9).

Bugünkü muhasabe teorisinin temelini oluşturan "çift taraflı kayıt yöntemi"nin 13.yüzyıldan itibaren İtalya'da kullanılmaya başlandığı, 1296 tarihinde Floransa da tutulmuş kayıtlara bağlı olarak ileri sürülmüştür. Ancak çift taraflı kayıt sisteminin daha önceleri Doğu'da kullanılmış olması ihtimali de söz konusudur. Uygulamalar sonucu gelişen çift taraflı kayıt yöntemi, din adamı

ve matematikçi Luca Paciolo tarafından yazılı bir metin haline getirilerek 1494 yılında Venedik'te yayımlanmıştır. Luca Paciolo Summa Arithmetica adlı eserinin Particularis di Compitus e Scripturis (defter tutma ve ona ait evrak üzerine bir etüd) başlıklı bölümünü çift taraflı kayıt yönteminin esaslarını açıklamaya ayırmıştır. Eserin yazılmasından önce iki yüzyıla yakın süre boyunca uygulanan yöntem, adı geçen kitapta, bir düzen altında anlatılmıştır. Söz konusu eser, bu konudaki ilk çalışma olarak kabul edilmekle birlikte, bu düşünceyi değiştirebilecek bir başka eserin daha varlığı söz konusudur. Abdullah İbn Muhammed İbn Kiya Al Mazandarani tarafından 1363 yılında farsça dilinde kaleme alınan "Risale-i Felekiyye/Kitab-us Siyagat" isimli el yazması kitapta da bugün uyguladığımız muhasebenin esaslarına rastlanmaktadır. Önsözünde, esere "Risale-i Felekiyye" adının verildiği açıklanmakta, son sayfada ise "Kitab-us Siyagat" ın tamamlandığı belirtilmektedir (Sevilengül, 2014: 7).

"Kitab-us Siyagat", "Muhasebe Kitabı" anlamına gelmektedir. Bu kitap, devlet muhasebesinde defterler, kayıt şekilleri ve belgelerden bahsedilmektedir. Defterler arasında "Rüznâme-yevmiye", "Evarece-defterikebir", "Tahvilat-Şahıs Tali Hesapları" gibi çift taraflı kayıt yönteminin temel öğeleri yer almaktadır (Sevilengül, 2014: 7).

Hesap tutma tekniği Ülkemizde de, Batıdaki gibi ekonomik hayata paralel bir gelişme göstermiştir. Ülkemizde muhasebe ilk kez 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile bir düzene bağlanmıştır. Bu kanunda, Fransız Ticaret Kanunu'nun tercümesi niteliğinde olduğundan muhasebe uzun süre Fransız muhasebe literatürünün etkisi görülmektedir. Halen kullandığımız bir çok muhasebe terimi (aktif, pasif, sukont, provizyon vb.) dilimize Fransızcadan geçmiştir. 1926 yılında yürürlüğe giren 856 sayılı Ticaret Kanunu'nun Alman Ticaret Kanunu'na dayanması nedeniyle, bir süre, Alman muhasebe literatürünün etkisi görülmüştür (İmamoğlu ve Altun, 2012: 5).

Türkiye Sanayi ve Maden Bankası ve fabrikalarındaki organizasyon çalışmaları ile Sümerbank'ta yapılan maliyet muhasebesi çalışmaları muhasebe alanında yeni ve önemli gelişmelerin başlamasında en önemli adımı oluşturmaktadır. 1950 yılında yapılan genel vergi reformu ile yürürlüğe giren Gelir Vergisi ve Vergi Usul Kanunlarının, 1956 yılında yürürlüğe giren 6752 sayılı Ticaret Kanunu'nun, muhasebe kayıt nizamı konusunda önemli gelişmelerin oluşmasını sağlamıştır (İmamoğlu ve Altun, 2012: 5).

Önemli ölçüde Amerikan Muhasebe Sistem'inden yararlanılarak 1968'de kurulan komisyon o tarihlerde kamu iktisadi teşekkülleri için bir muhasebe sistemi önerisinde bulunmuştur. Bu faaliyetler daha sonra DPT'nin bir şubesi tarafından yürütülmüştür. Bankalar Kanunu (3182 sayılı) ile 1.1.1986'dan itibaren Bankacılık sektörü için Tek Düzen Muhasebe Sistemi uygulamaya geçmiştir. Bu sistem halen uygulanmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu 1.2.1984'de Standart Genel Hesap Planını yayınlamıştır. Uzun süreli engellemelerden sonra, 13.6.1989'da 3568 sayılı Muhasebe Meslek Yasası yürürlüğe girmiştir (Güçlü vd, 2005:2).

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992'de yayınlanarak işletmeler arasında uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Bu tebliğde bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerin 1993 yılında isteğe bağlı olarak 1994 yılında da zorunlu olarak Tek Düzen Muhasebe Hesap Planına uyması zorunlu kılınmıştır.

Daha sonra çıkarılan tebliğlerle sistem geliştirilmiş ve halen uygulanmaktadır (Güçlü vd, 2005:2).

5. MUHASEBE MESLEĞİ

Muhasebecilik mesleği Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde doktorluk ve avukatlık gibi bir meslek niteliğini kazanmıştır. Mesleğin bu durumu, içinde buldukları toplumlar tarafından da kabul edilmiştir. Muhasebecilik mesleğine ait, yetkili makamlar tarafından da kabul edilen örgütler bulunmaktadır. Bu örgütler, meslekleri ile ilgili uygulamalar sırasına uymak zorunda buldukları ilkeleri, esasları ve ahlaki (etik) kuralları saptarlar. Buna uymayan meslek mensubu üyelikten atılır. Mesleki örgüt üyelerinin bilgi ve deneyimlerinin artırılması için öğretim ve eğitim programları düzenlerler. Bu amaçla geniş bir yayın faaliyetinde bulunurlar. Muhasebe kuramı ve uygulamasının gelişmesi için araştırmalar düzenlerler. Meslek mensuplarına "serbest" veya "yeminli muhasebe" uzmanı denir. Bunlar mesleğe girerken devlet organlarının yetkisi altında olan bir sınava tabi tutulurlar. Bu sınava devlet organları adına muhasebe mesleğine ait örgüt yapar (Yalkın,2005: 19).

Muhasebe mesleği ne yazık ki yıllarca TBMM'ne sunulan ancak yasalaşmayan, tanımlanmamış bir meslektir. Cumhuriyetin kuruluşundan 57 yıl sonra mesleğin tanımı yapılmıştır (Güçlü vd, 2005:3).

6. YÖNTEM VE MATERYAL

Araştırmada üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe meslek seçiminde moral ve manevi değerlerinin etkisinin belirlenebilmesi amacıyla genel tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen mevcut olan bir durumu, mevcut olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan birey, nesne, olay kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1994: 77). Veriler Yardımcıoğlu ve Ercan tarafından geliştirilen, "Vergi Ve Muhasebe İle İlgili Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Moral Ve Manevi Değerlerin Etkisi Ölçeği" ile elde edilmiştir. Ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Demografik özelliklere ilişkin veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ile vergi ve muhasebe meslek seçimine ilişkin veriler ise "Moral Ve Manevi Değer Ölçeği" ile elde edilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipinde olup 27 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Araştırma doğrultusunda aşağıdaki problem durumlarına cevap aranmıştır.

- Vergi ve muhasebe ilgili meslek seçiminde üniversite öğrencilerinin moral ve manevi değerlerin etkisi nasıldır?
- Cinsiyetin, üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerin etkisi var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral ve manevi değerler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Aylık gelirin vergi ve muhasebe meslek gruplarının bana cazip gelmesinde etkisi var mıdır?

6.1. Verilerin Analizi

Öğrencilerin demografik özelliklerine ait verilerin analizinde sıklık ve yüzde değeri kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin istatistiksel çözümleri için SPSS programından yararlanılmıştır. Aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde; "Aralık Genişliği = Dizi Genişliği (Ranj)/Grup Sayısı" formülünden faydalanarak, $4/5=0,80$ olarak puan aralıkları belirlenmiştir (Tekin, 1996: 34). Buna göre belirlenen puan aralıkları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Likert Tipi Ölçek İçin Puan Aralıkları

(5) Kesinlikle Katılıyorum	4,21-5,00
(4) Katılıyorum	3,41-4,20
(3) Kararsızım	2,61-3,40
(2) Katılmıyorum	1,81-2,60
(1) Kesinlikle Katılmıyorum	1,00-1,80

6.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinden oluşturmaktadır. Çalışma grupları tesadüfî örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırmada KSÜ İktisadi ve idari bilimler Fakültesindeki öğrencilerden toplam 346 öğrenciye ulaşılmış ve bunların 124'ü erkek, 222'si kız öğrencidir. Sınıf bazında ulaşılan öğrenci sayıları; KSÜ İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesinde; Hazırlık sınıfında 1, 1. sınıfta 177, 2. sınıfta 72, 3. sınıfta 78 ve 4. sınıfta 18 kişidir.

Üniversite Öğrencilerinin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf ve baba mesleği, ailenin aylık ortalama geliri, yaşadığı yere ilişkin veriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Özellik	N	%
Cinsiyet	Erkek	124	35,8
	Kadın	222	64,2
Yaş	20 ve altı	141	40,8
	21 ve üstü	205	59,2
Bölüm	İşletme	96	27,7
	Maliye	1	0,30
	İktisat	36	10,4
	Kamu yönetimi	122	35,3
	Diğer	91	26,3
Sınıf	Hazırlık	1	0,30
	1.Sınıf	177	51,2
	2.Sınıf	72	20,8
	3.Sınıf	78	22,5
	4.Sınıf	18	5,2

Baba mesleği	Memur	69	19,9
	Esnaf	48	13,9
	Çiftçi	37	10,7
	Serbest	81	23,4
	Diğer	111	32,1
Ailenin ortalama aylık geliri	1500den az	111	32,1
	1501-2000	120	34,7
	2001-2500	50	14,5
	2501-3000	30	8,7
	3001 ve üstü	35	10,1
Yaşadığı yer	Ailelebirlikte	77	22,3
	Yurtta	178	51,4
	Arkadaşıyla birlikte evde	91	26,3

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 346 öğrenciden % 35,8'i erkek (N=124), % 64,2'si (N=222) kadındır. Öğrencilerin % 40,8'i (N=141) 20 yaş ve altı, % 59,2'si (N=205) 21 yaş ve üzeridir. Öğrencilerin % 27,7'si (N=96) İşletme bölümü, % 0,30'u (N=1) Maliye, %10,4'ü (N=36) iktisat, % 35,3'ü (N=122) ise Kamu yönetimi, % 26,3'ü (N=91) Diğer bölümde okumaktadır. Araştırmaya dâhil olan öğrencilerin % 0,30'u (N=1) Hazırlık, % 51,2'si (N=177) 1. sınıfta, % 20,8'i (N=72) 2.sınıfta, % 22,5'i (N=78) 3. sınıfta, % 5,2'i (N=18) 4.sınıfta öğrenimine devam etmektedir. Ankete katılan öğrencilerin baba mesleği; % 19,9'u (N=69) memur, %13,9'u (N=48) esnaf,% 10,7'si (N=37) çiftçi, %23,4'ü (N=81) serbest ve % 32,1'i (N=111) ise diğer meslek gruplarında faaliyet göstermektedir. Öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri; %32,1'i (N=111) 1500 den az, % 34,7'si (N=120) 1501-2000 TL arası, %14,5'i (N=50) 2001-2500 TL arası, % 8,7'si (N=30) 2501-3000 TL arası, %10,1'si (N=35) ise 3001 TL ve üzeridir. Öğrencilerin % 22,3'ü (N=77) ailele birlikte, %51,4'ü (N=178) yurttan, % 26,3'ü (N=91) arkadaşlarıyla birlikte evde kalmaktadır.

7. BULGULAR VE YORUMLAR

Üniversite öğrencilerin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral ve manevi değerlerin etkisi ilişkin aritmetik ortalama Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Üniversite öğrencilerin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral ve manevi değerlerinin etkisi

	N	$\bar{X}$	SS
Manevi değerler	346	3,05	1,04
Moral değerler	346	3,21	0,99

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin, manevi değerler etkisine ilişkin aritmetik ortalaması, $\bar{X}$ =3,05, moral değerlerin etkisine ilişkin aritmetik ortalama ise $\bar{X}$ =3,21 olarak bulunmuştur. Buradan

Vergi ve Muhasebe ile İlgili Meslek Seçiminde Üniversite Öğrencilerinin Moral ve Manevi Değerlerinin Etkisi

üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerin etkisi moral değerlerin etkisine göre yüksek olduğu ifade edilebilir.

Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçimine yönelik manevi değerlere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla ölçekten elde edilen verilere sıklık ve yüzde dağılımı analizi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerinin Ölçeğin Manevi Değeri Boyutuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Tablo 4.	Maddeler	$\bar{X}$	SS
1.	Vergi ve muhasebe meslek grupları bana cazip geliyor.	2,90	1,26
2.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarının kişiliğime uygun bir iş olduğunu düşünüyorum.	2,90	1,27
3.	Vergi ve muhasebe meslek grupları insanların gözünde saygın bir meslektir.	3,20	1,13
4.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarının çalışma şartları bana çekici geliyor.	2,90	1,18
5.	Muhasebe meslek grubunun hareketli ve dinamik bir iş olduğunu düşünüyorum.	3,10	1,36
6.	Muhasebe meslek gruplarının gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	3,00	1,25
7.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarında karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	3,10	1,21
8.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarını seçmemde arkadaşlarımla ve çevremle tavsiyelerini dikkate alırım.	3,00	1,25
9.	Muhasebe meslek mensubu olduğumda işsiz kalmayacağıma inanıyorum.	3,10	1,20
10.	Çevremdeki insanlar iyi bir muhasebe meslek mensubu olacağım konusunda bana güvenirliler.	3,20	1,28
11.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarındaki insanlardan meslek hakkında bilgi almak mesleğe olan inancımı artırır.	3,40	1,14
12.	Vergi ve muhasebe meslek gruplarının yaşam tarzıma uygun olduğuma inanıyorum.	3,00	1,18
	TOPLAM	3,05	1,04

Üniversite öğrencilerinin manevi değerleri boyutuyla ilgili düşüncelerini değerlendirmek için Tablo 4 incelendiğinde, düşüncelerinin kararsızım düzeyinde olduğu görülmektedir. Örneğin üniversite öğrencilerinin “Vergi ve muhasebe meslek gruplarındaki insanlardan meslek hakkında bilgi almak mesleğe olan inancımı artırır” maddesine ($\bar{X}=3,40$) Kararsızım düzeyinde görüş bildirirken “Vergi ve muhasebe meslek gruplarının kişiliğime uygun bir iş olduğunu düşünüyorum” maddesine de ($\bar{X}=2,90$) Kararsızım düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin manevi değerler boyutuyla ilgili düşüncelerinin aritmetik ortalaması $\bar{X}= 3,05$ olarak belirlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçimine yönelik moral değerlere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla ölçekten elde edilen verilere sıklık ve yüzde dağılımı analizi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5.Öğrencilerinin Ölçeğin Moral Değeri Boyutuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Tablo 5.	Maddeler	$\bar{X}$	SS
	1.Vergi ve muhasebe derslerine çalışırken rahatlıkla anlarım ve yaparım.	2,88	1,20
	2.Vergi ve muhasebe derslerine çalışırken kendimi mutlu hissedirim.	2,76	1,26
	3.Vergi ve muhasebe çalışmak hayal gücüm zenginleştirir.	2,79	1,29
	4.Vergi ve muhasebe alanında adımları duyurabilmem iyi bir kazanç elde etmeme bağlıdır.	3,23	1,24
	5.Vergi ve muhasebe çalışırken yeni şeyleri merak eder ve denemeye girişirim.	3,05	1,20
	6.Vergi ve muhasebe mesleğinin devamlılığı bana güven verir.	3,20	1,28
	7.Konuşurken çevremdeki insanlara muhasebe ve vergi ile ilgili görüşlerimi aktarırken kabul görür.	3,06	1,15
	8.Vergi ve muhasebe ilişkin bilgilerimin eleştirilmesini hoşgörü ile karşılarım.	3,46	1,20
	9.Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüst olması gerektiğine inanırım	3,89	1,29
	10.Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüstlükleri çevresindeki insanlara güven verir.	3,74	1,31
	11.Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının fikir ve eylemlerinin arasında tutarlılık olduğuna inanırım.	3,32	1,19
	12.Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının başarı kadar başarısızlığının da sonuçlarını üstlenmesi gerektiğini düşünüyorum.	3,66	1,23
	13.Vergi ve muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve tavırlar moralimi yükseltir.	2,66	1,25
	14.Vergi ve muhasebe meslek gruplarının benim için iyi bir kariyer fırsatı olması bana huzur veriyor.	3,10	1,23
	15.Bilgili bir muhasebe meslek mensubu olacağıma inanıyorum.	3,14	1,22
	16.Muhasebe meslek grubunu seçmemde ailemin sosyoekonomik durumu etkilidir.	2,85	1,23
	17.Vergi ve muhasebe meslek gruplarını incelerken kazanç durumu hakkında bilgi edinmeye önem veririm.	3,35	1,30
	Toplam	3,21	0,99

Üniversite öğrencilerinin moral değerleri boyutuyla ilgili düşüncelerini değerlendirmek için Tablo 5 incelendiğinde, düşüncelerinin katılıyor ve kararsızım arasında değiştiği görülmektedir. Örneğin üniversite öğrencilerinin “Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüst olması gerektiğine inanırım” maddesine ($\bar{X}$ =3,89) Katılıyorum düzeyinde görüş bildirirken “Vergi ve muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve tavırlar moralimi yükseltir” maddesine ($\bar{X}$ =2,66) Kararsızım düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüst olması gerektiği görüşünü savunurken, diğer taraftan

vergi ve muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve tavırlar moralimi yükseltir görüşünde kararsız olduklarını öne sürmüşlerdir. Benzer şekilde “Vergi ve muhasebe derslerine çalışırken kendimi mutlu hissedirim” maddesinde ($\bar{X}=2,76$) Kararsızım düzeyinde fikir belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin moral değerleri boyutuyla ilgili düşüncelerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=3,21$ olarak belirlenmiştir. Buradan üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral değerleri boyutundaki sorulara Kararsızım düzeyinde görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre, vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerinin etkisinin Bağımsız Örneklem T-Testi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Erkek	134	3,19	1,07	344	1,80	0,07
Kadın	222	2,98	1,01			

Tablo 6’da görüldüğü gibi üniversite öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerinin ortalamaları incelenmiş ve kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin manevi değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($t(344)=1,80$; $p>0,05$). Erkek öğrencilerin manevi değerlerinin aritmetik ortalaması $\bar{X}=3,19$ bulunurken, kız öğrencilere ait manevi değerlerin aritmetik ortalaması ise $\bar{X}=2,98$ bulunmuştur. Başka bir ifade ile erkek öğrencilerin manevi değerleri, kız öğrencileri manevi değerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7. üniversite öğrencilerinin manevi değerleri ile moral değerleri arasındaki ilişki

	Manevi_değer	Moral_değer
Manevi_değer	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)	,632**
	N	346

Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi ve moral değerleri arasındaki ilişki pozitif yönlü olup kolerasyon katsayısı 0,632 bulunmaktadır.

Tablo 8. Ailenizin_ortalama_aylık_geliri * Vergi ve muhasebe meslek grupları bana cazip geliyor.(crosstabs)

		Vergi ve muhasebe meslek grupları bana cazip geliyor.					
		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Total
Ailenizin_ortalama_aylık_geliri	1500 den az	21	22	38	22	8	111
	1501-2000	20	25	30	31	14	120
	2001-2500	6	9	15	17	3	50
	2501-3000	7	7	3	11	2	30
	3001 ve üstü	11	3	6	8	7	35
Toplam		65	66	92	89	34	346

Tablo 8'de ankete katılan üniversite öğrencilerinin ailelerinin ortalama aylık gelirine göre vergi ve muhasebe meslek grupları bana cazip geliyor sorusuna verdikleri cevapları göstermektedir. Ailenin ortalama aylık geliri 1500 TL den az olanların vergi ve muhasebe meslek grupları bana cazip geliyor sorusuna 30 kişi olumlu cevap verirken, 43 kişi olumsuz, 38 kişi ise kararsız olarak cevap vermiştir. Tabloya genel olarak bakıldığında ise ailenin ortalama aylık geliri 2000 TL den fazla olanlarda olumsuz cevap verenlerin sayısının azaldığı görülmektedir. Toplam olarak bakıldığında ise 346 kişinin 131'i olumsuz cevap vermiş, 123'ü olumlu cevap vermiş, 92 kişi ise kararsızım şeklinde cevaplamıştır.

SONUÇ

Araştırmaya katılan Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesinden katılan 346 üniversite öğrencisinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerinin etkisinin ortalaması $\bar{X}=3,05$, moral değerlerinin ortalaması $\bar{X}=3,21$ olarak bulunmuştur. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral değerleri manevi değerlere göre daha yüksektir denilebilir.

Vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde üniversite öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada öncelikle "Vergi Ve Muhasebe İle İlgili Üniversite Öğrencilerinin Moral ve Manevi Değerlerinin Etkisi Ölçeği"nin 2 boyutuna ilişkin yüzde-sıklık değerleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçimine yönelik manevi değerlere ilişkin maddelerin oluşturduğu manevi değer boyutu ile ilgili üniversite öğrencilerinin düşüncelerinin kararsızım **Vergi ve Muhasebe İle İlgili Meslek Seçiminde Üniversite Öğrencilerinin Moral ve Manevi Değerlerinin Etkisi**

şeklinde olduğu görülmüştür. Örneğin üniversite öğrencileri “Vergi ve muhasebe meslek gruplarının kişiliğime uygun bir iş olduğunu düşünüyorum” maddesine Kararsızım düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla üniversite öğrencileri vergi ve muhasebe meslek gruplarının kişiliğime uygun bir iş olduğu görüşünde kararsızdırlar.

Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçimine yönelik moral değerlere ilişkin maddelerin oluşturduğu moral değer boyutu ile ilgili düşüncelerinin katılıyorum ve kararsızım arasında değiştiği görülmektedir. Örneğin üniversite öğrencilerinin “Vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüst olması gerektiğine inanırım” maddesine ($\bar{X}$ =3,89) Katılıyorum düzeyinde görüş bildirirken “Vergi ve muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve tavırlar moralimi yükseltir” maddesine ($\bar{X}$ =2,66) Kararsızım düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe meslek mensuplarının dürüst olması gerektiği görüşünü savunurken, diğer taraftan vergi ve muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve tavırlar moralimi yükseltir görüşünde kararsız olduklarını öne sürmüşlerdir. Benzer şekilde “Vergi ve muhasebe derslerine çalışırken kendimi mutlu hissederim” maddesinde ($\bar{X}$ =2,76) Kararsızım düzeyinde fikir belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin moral değerleri boyutuyla ilgili düşüncelerinin aritmetik ortalaması ise $\bar{X}$ =3,21 olarak belirlenmiştir. Buradan üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde moral değerleri boyutundaki sorulara Kararsızım düzeyinde görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi değerlerinin etkisinin incelendiğinde; erkek öğrencilerin ile kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Erkek öğrencilerin manevi değerlerinin etkisinin ortalaması $\bar{X}$ =3,19, kız öğrencilerin manevi değerlerinin etkisinin ortalaması $\bar{X}$ =2,98 bulunmuştur. Başka bir ifade ile erkek öğrencilerin manevi değerleri ortalamaları, kız öğrencilerin manevi değerleri ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin vergi ve muhasebe ile ilgili meslek seçiminde manevi ve moral değerleri arasındaki ilişki pozitif yönlü olup kolerasyon katsayısı 0,632 bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- ARSLAN, M. (2015). Kamu Maliyesi, Harran Üniversitesi Birecik Meslek Yüksekokulu Ders Notu, 108s.
- AKDOĞAN, A. (2007). Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Gazi Kitabevi, 7.baskı, Ankara, 599s.
- BAŞOĞLU, A., ve SAĞBAŞ, İ. (2005). İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar İli Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, 7(2), ss.123-144.
- BİLİCİ, N. (2011). Vergi Hukuku Genel Hükümler Türk Vergi Sistemi, Seçkin Kitabevi, 26. baskı, Ankara, 335s.
- GENCEL, U. ve KURU, E. (2012). Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi, Yönetim Bilimleri Dergisi, 10(20), ss. 29-60.
- GÜÇLÜ, F., ÇİÇEK, H., ve BENLİ, T. (2005). Tekdüzen Muhasebe Sistemine Göre Genel Muhasebe, Detay Yayıncılık, Ankara, 348s.
- GÖKALP, İ. (2007). Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler, Akademik Bakış, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E. Dergisi, (12), ss. 1-13.
- İMAMOĞLU, A. ve ALTUN, N. S. (2012). Genel Muhasebe I, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Ders Notu, 254s.
- KARASAR, N. (1994). Bilimsel araştırma yöntemi, Nobel Yayınevi, 291s.
- KOÇYALKIN, Y. (2005). Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, Nobel Yayınevi, 14.baskı, Ankara, 800s.
- MUTLUER, M., K., ÖNER, E. ve KESİK, A. (2007). Teori ve Uygulamada Kamu Maliyesi, 1. Baskı, Bilgi İletişim Gurubu Yayıncılık, İstanbul, 525s.
- ODABAŞ, S. (2006). Vergi Yönetimine İlişkin İlke ve Hedefler Buldan Araştırması, Buldan Sempozyumu, 1034s.
- ORHANER, E. (2000). Kamu Maliyesi, Gazi Kitabevi, 3.baskı, Ankara, 285s.
- ORHANER, E. (2007). Kamu Maliyesi, Siyasal Kitabevi, 3.baskı, Ankara, 300s.
- ÖNER, E. (2014). Kamu Maliyesi, Ders Notları Genişletilmiş Özet, Van, 80s.
- PEHLİVAN, O. (2009). Vergi Hukuku Genel ilkeler ve Türk Vergi Sistemi, Derya Kitabevi, Trabzon, 384s.
- SEVİLENGÜL, O. (2014). Genel Muhasebe, Gazi Kitabevi, Ankara, 813s.
- ŞENYÜZ, D., YÜCE M. ve GERÇEK, A. (2010). Vergi Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 316s.
- TANIŞ, V. N. (2010). Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar, Karahan Kitabevi, Adana, 537s.
- TEKİN, H. (1996). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Yargı Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 312s.
- TÜRK, İ. (2005). Kamu Maliyesi, Turhan kitabevi, 5.baskı, Ankara, 360s.
- ÜNSAL, H. (2006). Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, 2. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, 208s.
- YÜCEL, A. T. (2013). Genel Muhasebe, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 782s.
- 344MV0056 T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Vergi (2011). Muhasebe ve Finansman, Ankara, 54s.

<http://www.calisanlar.net/index.php/uzman-ve-uzman-yardimcileri/6000-vergi-mufettisligi-hakkinda-bilinmesi-gerekenler> 25.02.2015

http://tr.wikipedia.org/wiki/Vergi_m%C3%BCfetti%C5%9Fi 25.02.2015

<http://www.vdk.gov.tr/default.aspx?nsw=Zv2b3A2xkCpcV+lewJjuQw==&nm=1015> 03.03.2015

<http://www.muhasabedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html>
08.02.2015

<http://muhasabedersleri.com/butce-vergi/vergi.html> 27.02.2015